

Анатолій Шкляр,
аспірант кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник:
Ольга Сорока,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Співробітники поліції виконують важливу місію для громадян своєї країни – вони захищають їхні права, безпеку та життя. Представники правоохоронної сфери мають не лише ефективно виконувати свої обов’язки, а й оперативно реагувати на різноманітні екстремальні ситуації. Військова агресія росії проти України дестабілізує вплинула на соціальну, політичну та економічну сфери. Як наслідок, збільшились злочини та інші правопорушення серед неповнолітніх. Попередження правопорушень серед цієї категорії населення вважається важливим аспектом попередження загальної злочинності у суспільстві і розглядається в світових масштабах [1].

У Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні представлено заходи кадрового забезпечення, що акцентовані на розробці програм та організації проведення низки комплексних освітніх заходів, спрямованих на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців, які працюють з неповнолітніми, що вчинили правопорушення [2].

Сьогодні практика показує, що у багатьох державах доволі ефективно використовують найрізноманітніші форми та методи профілактичної роботи з

неповнолітніми. Поліцейські органи більшості країн приділяють значну увагу проблемі профілактики злочинності неповнолітніх, яка займає одне з головних місць у цій діяльності.

Працюючи з неповнолітніми правопорушниками, поліцейським необхідно вибирати різні комунікаційні стратегії, бути професійно уважними та компетентними. Відповідно для виконання таких обов'язків офіцер поліції має бути високопрофесійним, а отже успішним.

Успішність професійної діяльності співробітників поліції залежить від їхнього професіоналізму. Слід враховувати той факт, що професіоналізм не є якоюсь стабільною і статичною характеристикою, він незмінно розвивається під впливом різноманітних умов. Розвинути професіоналізм можливо за допомогою інтерактивного навчання, що дасть змогу отримати комплекс знань, умінь і навичок і розвинути особисто-професійні якості та характеристики. Одночасно з тим, виникає потреба у вдосконаленні професійної компетентності офіцера поліції, що формується під час навчання у закладі вищої освіти.

Розвиток професійної компетентності тісно пов'язаний із активністю самого поліцейського, тому що означена компетентність може формуватися в процесі отримання нового досвіду, у тому числі в спеціально змодельованих ситуаціях професійної діяльності. Тому в сучасних умовах підготовки офіцерів поліції до профілактики правопорушень неповнолітніх особлива ставка робиться на практико-орієнтоване навчання з використанням активних та інтерактивних методів навчання.

Розглянемо можливості використання інтерактивних методів навчання, до яких ми відносимо тренінг. Інтерактивні та активні методи мають багато спільного. Інтерактивний (Inter – взаємний, act – діяти) – заснований на взаємодії, щодо процесу навчання означає наявність зворотного зв'язку між педагогом / тренером чи засобом навчання та учасниками тренінгу. На відміну

від активних методів, інтерактивні орієнтовані на більш широку взаємодію учасників, як із тренером, так і одне з одним, на домінування активності у процесі навчання.

Слід зазначити, що практико-орієнтоване інтерактивне навчання особливо затребуване у рамках перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів. Діючі співробітники є носіями унікального професійного досвіду, обмін яким з колегами є незамінним в освітньому процесі. Саме тому процес навчання слухачів обов'язково повинен спиратися на наявний у них професійний досвід, не суперечити, а розширювати професійні можливості та кордони.

Вибір тренінгових технологій дає змогу долати обмеження, що накладаються на професійну діяльність традиційними методами навчання, і може виступати своєрідним «містком» між теоретичними знаннями та практикою. Будь-яка інформація, залишаючись не пов'язаною з переживаннями від практичного використання отриманих знань, більш схильна до впливу механізмів забування, витіснення або неприйняття.

Серед найбільш ефективних тренінгових технологій для офіцерів поліції пропонуємо використовувати групову дискусію, аналіз ситуацій, мозковий штурм, розігрування рольових ситуацій, психогімнастичні вправи тощо. Так, групові дискусії – це вільний вербальний обмін знаннями та думками між учасниками групи. Вона допомагає зіставити протилежні позиції, побачити проблему з різних сторін, уточнити взаємні позиції, що зменшує опір учасників тренінгу сприйняттю нової інформації, усуваючи емоційну упередженість.

Мозковий штурм є одним із методів, похідних від дискусії, але з більш структурованою процедурою. Головна функція мозкового штурму – забезпечення генерації ідей. В основі методу – розуміння того, що при спільній роботі група може генерувати більше ідей більш ширшого спектру, ніж при

індивідуальній роботі її членів. Це відбувається за рахунок того, що значна міра взаємодії призводить до перехресного стимулювання та доповнення ідей. Таким чином, ідея, яка сама по собі могла би бути відкинута через непрактичність, допрацьовується і покращується, стаючи більш цікавою.

Аналіз ситуацій – ще один із тренінгових метод, похідний від дискусії. Ситуації для обговорення можуть бути заздалегідь заготовлені тренером або запропоновані самими учасниками. Прикладом груп, що працюють за методом аналізу ситуацій, є Балінтовські групи, в які збираються фахівці для обговорення професійних проблем. Процедура може будуватися приблизно за таким сценарієм: 1) учасник описує ситуацію в галузі професійної діяльності; 2) інші учасники ставлять запитання для того, щоб уточнити ситуацію; 3) кожен учасник пропонує свій сценарій (спосіб) виходу з цієї ситуації. Далі можна організувати обговорення всіх запропонованих способів і обрати найбільш оптимальний на думку групи.

Кейс-метод (Case study) – техніка навчання, що використовує опис реальних або спеціально змодельованих проблемних ситуацій (від англ. Case – «випадок»). Працюючи з кейсом, учасники шукають, аналізують додаткову інформацію з різних галузей знань, пов'язаних з професійною діяльністю. Суть полягає в тому, що їм пропонують осмислити ситуацію, опис якої відбиває будь-яку практичну проблему та одночасно актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти у процесі її вирішення. При цьому сама проблема немає однозначного вирішення.

Психогімнастичні вправи, на відміну від попередніх тренінгових технологій, вимагають від учасників здійснення конкретних поведінкових дій. Використання психогімнастичних (тренінгових) вправ є важливим елементом практико-орієнтованого навчання. При виконанні тренінгових процедур (вправ, розігрування професійних ролей тощо) у спеціально змодельованих ситуаціях

професійної діяльності виникає можливість негайного співвіднесення отриманої інформації та актуальної діяльності.

Застосування ділових ігор у тренінгу дає змогу глибше «відпрацювати» професійні навички офіцерів поліції. Крім того, це допомагає оцінити рівень володіння цими навичками, особливості розумових процесів (стратегічне, тактичне, аналітичне мислення, вміння прогнозувати ситуацію, вміння приймати рішення тощо), рівень комунікативних навичок, особисті якості учасників.

Отже, використання тренінгових технологій у підготовці офіцерів поліції до профілактики правопорушень неповнолітніх дає змогу значно збагатити професійне навчання представників правоохоронної сфери.

Список використаної літератури

1. Керівні принципи запобігання злочинності серед неповнолітніх Організації Об'єднаних Націй (Ер-Рядські керівні принципи). Документ 995_861, поточна редакція – Прийняття від 14.12.1990. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_861#Text

2. Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні : Указ Президента України N 597/2011 від 24 травня 2011 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/597/2011#Text>